

Департамент культури і туризму
Полтавської обласної державної
адміністрації
Полтавська обласна бібліотека
для юнацтва ім. Олесе Гончара

ДОСТЕМЕННИЙ ПОЛТАВЕЦЬ...

до 100-річчя від дня народження видатного драматурга

О. Ф. Коломійця

Бібліографічна розвідка

Полтава – 2019

УДК 01.821.161.2.09(477.53)Коломієць

К61

Упорядник : Надія Михайлівна Требіна

Достеменний полтавець...: до 100-річчя від дня народження видатного драматурга О. Ф. Коломійця : біобібліографічна розвідка / упорядник Н. М. Требіна; обласна бібліотека для юнацтва ім. О. Гончара. – Полтава, 2019. – 24 с.

Розвідка приурочена 100-річчю від дня народження видатного земляка О. Ф. Коломійця, твори якого ввійшли в золотий фонд української драматургії. Його творчість отримала високу оцінку, він – лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка, інших літературних премій України, Державної премії СРСР.

Матеріали про письменника згруповані в десяти розділах. Література подається у зворотньо-хронологічному порядку.

Бібліографічний посібник адресований бібліотекарям, краєзнавцям, вчителям, студентам, старшокласникам.

Обласна бібліотека для юнацтва ім. О. Гончара, 2019

З М І С Т

Вступ	4
Літопис життя і творчості	5
Колиска моєї долі	7
Грім гарматний із далечі літ.....	9
"Фараони" – автор достойний корони!	10
Найкращий драматург – життя!	12
Завтра – "Помпея"	13
Олтар людської пам'яті	14
Письменники про драматурга та його творчість	16
Література	19

ВСТУП

Творчість Олексія Федотовича Коломійця – одного з найпопулярніших драматургів України – цікаве явище в нашій літературі. Він близький за мистецькими уподобаннями і внутрішнім душевним складом до таких визначних постатей в українській культурі, як О. Довженко і Ю. Яновський, О. Гончар і М. Стельмах з їх поетичним та емоційним началом.

Коломієць вніс в український театр ті нові віяння, зокрема, в галузі драматургічної поетики, які вивели його на рівень сучасних світових загальномистецьких пошуків.

Як драматург новаторського складу, О. Коломієць не завжди був рівним; часом високі сплески поетично-образного бачення, навіть в найбільш вдалих п'єсах, могли у нього чергуватися із невиразними, "глухими" сценами чи образами.

Та безперечна заслуга нашого земляка в тім, що він приніс на українську сцену високу романтичну схвильованість, думки й почування, які тривожать розум, загострюють почуття.

В його драматургічній поетиці переважають внутрішні конфлікти, які дають змогу об'ємніше розкрити духовний світ героїв.

Творчий доробок письменника-полтавця засвідчив високе прагнення митця пробуджувати найкращі поривання в людині, викликати в неї жагу самопізнання і самовдосконалення.

Драматичні твори Олексія Коломійця різні, але пройняті однією тривогою – тривогою за долю своїх земляків, за український побутовий уклад, звичаї, вироблені століттями.

Письменник розумів: політика – минуще, духовність же – квітка особлива, її втрати – непоправні. Створене Коломійцем – це духовний скарб української нації, а він сам – постійна величина рідного народу.

ЛІТОПИС ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ

17 березня 1919 року – народився у селі Харківці Лохвицького повіту Полтавської губернії. Був шостою дитиною у родині селянина-бідняка, в якій рано не стало батька.

1935–1941–закінчив сільську семирічку, навчався у газетному технікумі, на робітфаці при Харківському інституті торгівлі, згодом – на історичному факультеті Харківського державного університету;

1941 –зі студентської лави добровільно пішов на фронт;

1941–1942 рр. – лейтенант, командир взводу управління батареї Південного фронту; у хвилини затишшя дописував до фронтової періодики;

1942, серпень – після важкого поранення демобілізований за інвалідністю;

1944–1950 – комсомольський працівник;

1950–1953 – головний редактор газети "Молодь України";

1953–1960 –завідувач відділу журналу "Зміна" ("Ранок");

1960 – вийшла перша збірка оповідань "Біла криниця";

1961 – сатирична комедія "Фараони";

1961 – політичний памфлет "Дванадцята година. Репортаж з того світу";

1961 –став членом Спілки письменників СРСР;

1963 –п'єса "Де ж твоє сонце?";

1964 – дилогія "Прошу слова сьогодні";

1966 – лірична драма "Спасибі тобі, моє кохання";

1969 – жарт "Келих вина для адвоката!", дилогія "Горлиця";

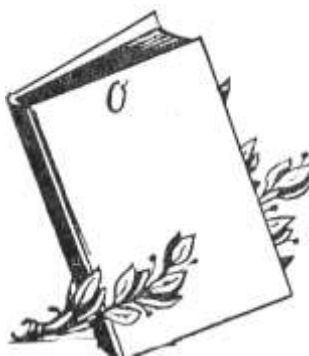
1969 – нагороджений орденом "Знак Пошани";

1970 – драма "Перший гріх" (Нічого не сталося);

1970 – за п'єси "Планета сподівань", "Спасибі тобі, моє кохання", "Горлиця" удостоєний Республіканської комсомольської премії імені М. Островського;

1972 – драматична повість "Одіссея в сім днів", драма "За дев'ятим порогом";

- 1973** – лірична драма "Голубі олені";
- 1975** – лірична драма "Кравцов";
- 1977** – присуджена Державна премія УРСР імені Т. Г. Шевченка за драматичну діалогію "Голубі олені" і "Кравцов";
- 1979** – нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора;
- 1979** – вийшла збірка "Драматичні твори" у 2-х томах;
- 1979** – повість про сім'ю "Дикий ангел";
- 1980** – присуджена Державна премія СРСР за постановку п'єси "Дикий ангел" у Київському театрі ім. Франка;
- 1986** – нагороджений орденом Жовтневої революції;
- 1986** – психологічні драми "Злива" (1985) та "Убий лева" (1982) відзначені літературною премією імені О. Корнійчука;
- 1988** – вийшли "Вибрані твори" у 2-х томах;
- 1990** – вийшла збірка "П'єси";
- 1993** – присуджена Міжнародна літературно-мистецька премія імені Г. Сковороди за повість "Святі грішниця";
- 1994** – робота над твором "Завтра – Помпея" (Незакінчена трагедія);
- 1994, 23 жовтня** – драматург помер, похований у рідному селі Харківці Лохвицького району Полтавської області.

КОЛИСКА МОЄЇ ДОЛІ...

*І насолоджуючись дивом,
Все раз у раз душа моя
Так рветься в рідну Полтавщину,
В куточок затишку й тепла.
Л. Яковенко*

Полтавщина подарувала світові неповторних майстрів слова, таких, як Г. Сковорода, М. Гоголь і І. Котляревський, П. Мирний і А. Тесленко, О. Гончар і П. Загребельний... Мабуть, з небес ішов благодотворний посил нашому краю.

Тут, "в благословенних гоголівсько-сковородинівських краях, де саме повітря напоєне озоном творення, звідки явились планетарні величини в літературі, музиці, малярстві і науці", сто років тому, 17 березня 1919 року, побачив світ і самобутній драматург Олексій Федотович Коломієць.

У своїй неопублікованій біографії О. Коломієць писав: "Народився я в маленькій сільській хаті у маленькому селі. У цій хаті поміщалось все моє дитинство, а ще були піч, лежанка, прилавок, стіл, лави, скриня, жердки, сволок, ослінчик – скільки всього поміщалось! Одежа, подушки, глечики, миски всякого добра уйма. А в цій хаті ще жила моя – тому й найкраща, що моя, – мама. Образ матері – образ бога. Хто не вірить у цього бога, то не людина..."

А в тій маленькій хатині ще мої брати: Грицько, Степан, сестри – Палажка, Оришка, Пріська. Тут усі ми поміщались, бігали, стрибали, навесні до нас прилучалися телята, ягнята...

Село називається Харківці. Маленьке, між маленькими пагорбами, а для мене було величезною країною, а кожна людина з мого села – як багатотомне зібрання пісень, казок, пригод. Усі читали, усі любили книжки, усі пишалися, що в нашому селі народився Архип Тесленко".

Після закінчення сільської семирічки Олексій Коломієць навчався у Харківському газетному технікумі. Письменник Іван Цюпа, уродженець Зіньківщини, згадував:

"Тоді я був заочником Українського інституту журналістики, а в газетному технікумі імені М. Островського навчалися полтавські юнаки – Олесь Гончар, Григорій Тютюнник і Олексій Коломієць. Третій полтавець Олекса Коломієць наголошував, що він земляк Архипа Тесленка, і вражав балакучістю, сипав жартами, умів посміхатися самими очима, трохи розкосими і лукавенькими".

Пізніше Коломієць вчився на робітфаці Харківського інституту радянської торгівлі, а потім – на історичному факультеті Харківського державного університету імені М. Горького.

Через роки доповнив портрет земляка поет Б. Олійник, представник молодшого покоління митців-полтавців: *"... Він виринає з уяви: невисокий, може, навіть нижче середнього зросту... очі крізь вузькі щілини повік іскряться веселинками, а проте – пильні, з лукавинкою. Достеменний полтавець і за паспортом, і – особливо – за духом. Такий собі гоголівський Солопій Черевик, за позірною простакуватістю якого ховалися високий інтелект, напружена робота філософа сквородинівського крила..."*.

Олексій Федотович *"ніколи не поривав з праатьківською землею, сюди він приїздив, щоб набратися наснаги, щоб працювати над своїми творами..."*:

*Дорога завжди повертає
У любе й миле те село,
Яке, мов сонце, зігріває,
Що б там на серці не було.*

*Перед очима завжди в мене
Чарівний берег і ріка,
Духмяне море трав зелених
Й квіток мелодія п'янка.*

Донька Оксана згадувала, що *"до останнього батько розповідав про Харківці неймовірно цікаві і красиві історії"*, вони разом з ним *"мандрували до далекої і такої бажаної Жаданки – маленького, чистого і холодного джерельця під лісом..."*. Думається, що це про неї писав Олексій Федотович в оповіданні "Біла криниця": *"... за селом, під горою біля самого лісу, була та криниця. І найстаріші люди не пам'ятають, хто її викопав, виклав каменем. Дійшли тільки перекази, що колись в Україні в найвидніших місцях копали добрі люди криниці, а дівчата білили їх, щоб подорожній, змучений спрагою, втомлений довгою дорогою, помітив криницю"*.

Своїми думками і почуттями – письменник був завжди з рідним селом, цікавився життям односельчан.

Коли в Харківцях було відкрито літературно-меморіальний музей А. Ю. Тесленка, він дуже радів цій події.

Постійно спілкуючись з Олексієм Федотовичем ще з воєнних літ, професор Дмитро Шлапак запитав: *"Звідки, з яких джерел живиться невичерпний талант видатного майстра слова? – На що драматург відповів: "З мого рідного села, що на Полтавщині. Село називається Харківці..."*.

За словами доньки Оксани Олексіївни: *"Полтавщина нагородила його вічно молодую душею. Він прожив 75 літ. Але ніколи не був старим. Обоюдно обожнював гумор. Його дотепи завжди були дуже світлими й сповненими мудрості"*.

ГРИМ ГАРМАТНИЙ ІЗ ДАЛЕЧІ ЛІТ...

*Якось дивно стає і самому,
Пригадавши розвідку чи бій,
На війні відчували ми втому,
А не смерть – не корилися їй.*
Д. Бакуменко

На фронт Олексій потрапив 1941 року у складі Харківського добровільного студентського батальйону. Брав участь у боях як командир взводу управління батареї в складі 37-ї армії Південного фронту, як командир артилерійського підрозділу.

У перервах між боями писав, його твори друкувалися на сторінках фронтової періодики.

Олексій Коломієць *"не любив вдаватися у фронтові спогади, коли він, прямо з короткотермінових курсів був кинутий у криваве місиво війни"*. Але часто говорив зі своєю донькою Оксаною про вічні речі: щастя, любов, дружбу, навчання, війну і службу.

Зі спогадів Оксани Олексіївни: *"Техніки не вистачало. Тому використовували коней. Одного разу кобила врятувала татові життя ціною власного – підірвалася на міні й загинула. Усе життя він неймовірно жалкував за нею. Розповідав, якою вона була розумною твариною: вичікувала обстріли без єдиного поруху. Звали її "Табуреткою" – навіть тут батьків всюдисущий гумор. Іншим разом батька, пораненого і контуженого, поклали на гору трупів, бо думали, що мертвий. І лише щасливий випадок його врятував – молодий солдатик, побачивши кліпання батькових очей, відніс його до шпиталю. Довго бідкався тато, бо так і не знайшов після лікування свого рятівника"*.

Після важкого поранення Олексій довго лежав у госпіталі. Згадував: *"Пам'ятаю вмираючого бійця, який останніми зусиллями ослаблї руки намагався дописати листа близьким. Дружині, матері, другові? Не знаю, знаю лише, що коханим, – згадував драматург. – Війна здатна змести з лиця землі міста, цілі країни. Проте найсмертоносна зброя не в змозі зруйнувати любов. Що воно таке, любов? Якби люди знайшли визначення вичерпне, то, думається мені, стали б роботами. Без уміння любити близьких, працю, Батьківщину немає людини"*.

У серпні 1942 року юний Коломієць після госпіталю був демобілізований за інвалідністю та направлений у розпорядження ЦК ВЛКСМ на комсомольську роботу.

Покоління Олексія Коломієця, Олеса Гончара, Григорія Тютюнника особливе. Вони, студенти-добровольці, першими прийняли на себе удари, озброєних до зубів нацистів, стояли насмерть у важких боях.

Друга світова війна чорною косою викосила багатьох. А тому ті щасливці, *"котрих обминула куля, були поєднані якоюсь небуденною солдатською дружбою. Вони вишукували найпершу можливість зібратися разом, посидіти, згадати, але ніколи не скніли, не нарікали на долю"*.

"ФАРАОНИ" – АВТОР ДОСТОЙНИЙ КОРОНИ!

Уже перша його п'єса "Фараони" означила письменника як неповторного комедіографа, принесла славу авторові і колективам, які її поставили.
В. Коваль

Перші твори Олексія Федотовича з'явилися ще у студентські роки. У 50-60-х роках він став відомим у літературних колах як журналіст і новеліст, автор першої збірки оповідань "Біла криниця" (1960). В ній уже помітною була його творча індивідуальність: ліризм, поетичність, гумор.

Та найкраще письменник виявив себе як талановитий драматург у сатиричній комедії "Фараони", яка і зіграла першу "скрипку" у творчому і життєвому "оркестрі" сорокарічного початківця. Олексій Коломієць не мав учнівського періоду і досить пізно увійшов у літературу.

Ось як розповідала Ольга Слоньовська (педагог, письменниця) про задум її створення: *"Одного разу О. Коломієць став свідком того, як молодий огрядний чоловік заганяв качку з каченятами на своє подвір'я. Те, що метка молодичка зробила б за кілька хвилин, небораці довелося з трудом виконувати мало не годину."*

У "Фараонах" у подібну ситуацію потрапляють усі герої: Таран возиться з тістом, яке птахи дзьобають аж на його воротах, Онисько мучить-варить заграничний борщ..."

І у письменника М. Сомы є цікаві спогади про те, як з'явилася на світ ця комедія: *"Він (Коломієць) приходив до редакції раніше від усіх... Однак одного разу з'явився аж після обіду. Тихенько присів на краєчок стільця і підпер підборіддя рукою."*

Ми не знали, що й подумати. І тоді Альоша Камбоджа (так друзі жартома називали Коломійця, бо він був занадто схожий на героя-патріота з Республіки Камбоджі, портрет якого друкувався в журналі "Зміна"), сказав: "Усе, більше козу водить не буду. Сеї ночі мені таке наснилося, таке наснилося... Ніби моя Люба – це я, а я – це Люба... Я прокинувся і почав писати п'єсу..."

Через кілька днів ми гуртом читали його "Фараонів". У редакції цілий день не змовкав дружний сміх".

Звернувшись до сюжету аристофанівської комедії "Лісістрата", письменник за допомогою алегоричної форми сну показав бунт жінок в українському селі середини ХХ століття проти свого важкого становища.

Здавалось би він пішов традиційним шляхом: мотиви сюжету – аристофанівські, прийоми сну і перевдягання – теж не нові в літературі, а тема – життя колгоспного села – і поготів "приручена" мистецтвом. Та все ж комічна сюжетна схема, палкі суперечки, дотепні характеристики, фольклорні переробки дали в сукупності оригінальний драматичний твір.

Комедійний жанр допоміг авторові розвінчати горе-керівників – п'яничок і ледацюг, які проголосили себе "фараонами". Вони узурпували владу у колгоспі та лише п'ють і керують жінками. "Бо жінка, така техніка, що тобі ні амортизації, ні запасних частин, ні капітального ремонту...".

Але жінки виявилися кращими за чоловіків і на керівних посадах у колгоспі, і вдома.

Однак не легким був шлях комедії на сцену українського театру, адже драматург не зображував колгоспну ідилію й боротьбу хорошого з кращим. Тому бюрократи від мистецтва спочатку не дозволили поставити п'єсу на українській сцені. І лише після успіху вистави в Московському театрі імені М. Гоголя п'єса з тріумфом пройшла в багатьох театрах країни.

Комедія "Фараони", написана для самодіяльних драматичних гуртків, зробила досі нікому не відомого автора популярним. На сіруватому тлі виробничих тем вона стала справжнім фейєрверком і водограєм здорового українського гумору, цілим гроном характерів, які зламали стереотип жіночої, так званої "слабкої" статі і чоловічої – сильної.

Надзвичайна дотепність ситуацій, гумор, повнокровність характерів у "Фараонах" підкреслювали незнищеність народного духу, оптимізму, що мають корені у самому укладі українського народного життя.

Деякі цікаві факти про комедію "Фараони":

- Написана 1961 року, вперше поставлена на сцені Московського театру імені Гоголя, а потім – Київського театру імені І. Франка;
- У театрі імені І. Франка спектакль пройшов більш ніж 800 разів аншлагами (повними зборами);
- "Фараони" були поставлені більш ніж у семидесяти театрах. Лише за перше півріччя 1962 року вони пройшли у сорока театрах 1118 разів;
- Поставив п'єсу і Ленінградський ВДТ, пройшла вона у Болгарії, Польщі, Румунії, Угорщині, Чехословаччині, домандрувала до Канади.

"НАЙКРАЩИЙ ДРАМАТУРГ – ЖИТТЯ..."

*Мої п'єси – то моя біографія.
Мої п'єси – то мої думки, моє мислення –
то є я, то моя біографія!
О. Коломієць*

Як показав час – гумор, дотепність – це лише одна грань таланту драматурга – сміятися, так, щоб гарно і смішно було всім. І ця грань є тільки інструментом у майбутній творчості і гострій публіцистичній драматургії, інструментом, який дозволив дихнути всім його наступним творам, наповнивши світ героїв особливою життєствердуючою красою.

Майже щороку з-під пера письменника виходили п'єси, які ставали окрасою репертуару театрів не лише в Україні, а й зарубіжжя.

Напрочуд різноманітна тематика його драматичних творів: це події Другої світової війни, духовна спадкоємність поколінь і становлення людської особистості, гострі соціальні й морально-етичні проблеми сучасності.

Більше трьох десятиліть наш земляк вірою і правдою служив у священному храмі Мельпомени, вирізняючись самобутністю творчого почерку, успішно опановуючи різні драматичні жанри: побутову комедію й ліричну драму, сатиричний памфлет і п'єси-притчі.

Особливо драматург полюбляв тему поетичного кохання, зображуючи в ніжних барвах високі людські почуття. Тому центральними в багатьох його творах є жіночі персонажі, натури непересічні, зі своїм багатим внутрішнім світом ("Горлиця", "Пранета сподвань", "Спасибі тобі, моє кохання", "Срібна павутина" та інші). Ці п'єси, мовби освітлені травневим цвітом, зачаровані молодими зорями, задухмянені безоглядною любов'ю.

Українці ще чарувалися ними, а Коломієць пам'ятав про свій борг перед тими, хто не повернувся з фронтів доріг. Достойний поваги і честі, пам'яті від потомків своїх. Тоді, як романтичну пісню живим і загиблим бойовим побратимам, виспівав діалогію "Голубі олені" і "Кравцов", удостоєну Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка.

Олексій Федотович мав не лише чутливу душу. Він надзвичайно тонко уловлював духовні зміщення в суспільстві. Знав: зруйнувати націю, підірвати любов до свого народу можна лише, зруйнувавши сімейні закони, родові традиції, народну мораль.

І тоді з-під пера Майстра вийшла соціально-психологічна драма "Дикий Ангел" ("Повість про сім'ю") (1978). Вона присвячена пекучим соціально-моральним проблемам 70-х років ХХ століття, багато з яких є актуальними і сьогодні: виховання дітей, спадкоємність поколінь, поняття

Родина, Дому: *"Дім це те місце, де найбільше людина є людиною. Це осередок людства для українців"*.

Глядачі йшли зі спектаклів цієї драми підбадьореними, обнадійливими, з почуттям активної протидії негативу. 1980 року, автор п'єси, режисер-постановник вистави В. Оглоблін, виконавець ролі головного героя В. Івченко були удостоєні Державної премії СРСР.

Коли в суспільному житті проступили ознаки застою, апатії і переродження, драматург відгукнувся на ці явища гротескною комедією "Санітарний день"(1983). З нещадністю розвінчуючи цілу когорту відвертих підлабузників, кар'єристів, пристосуванців, автор активізує тих, хто вагається, уникає кругової поруки, бо вірить в оновлення, підтримує тих, хто сміливо виступає проти чиновницької братії.

А в п'єсі "Злива"(1985) психологічно переконливо показано процес поступового самоочищення керівника високого рангу від стійких негативних якостей.

Яскраві народно-поетичні драми на теми нашої героїчної минувшини – "Камінь русина" та "За дев'ятим порогом". Тут легенди і перекази, давні літописи є лише плацдармом для вільного польоту художньої фантазії, що й витворює епічні картини виникнення на березі Дніпра міста Кия – Києва, воскрешає славні сторінки Запорозької козацької республіки на Хортиці й величаві могутні постаті наших предків.

На жаль, постановки історико-поетичних драм О. Коломійця в період застою були заборонені запопадливими адміністраторами від культури. Його п'єси і нині відзначаються актуальністю, вони ставлять проблеми, спрямовані на відстоювання гідності української нації, моральних норм і пошуків смислу життя. *"Це твори, – писав М. Шевченко, – пройняті гострим публіцистичним звучанням, це надрив душі, аби всі почули трагедію, яка посідає весь народ: ми втрачаємо головну цінність нації – Людину! Аморальність, бездуховність, розлад стає нормою. Прокиньтесь!"*

ЗАВТРА – "ПОМПЕЯ"!

На робочому столі драматурга залишився недописаний вищеназваний останній твір, дуже актуальний нині. Його донька Оксана Олексіївна зізналася, що окрім миру в країні, зараз мріє про те, щоб хтось дописав батькову незавершену п'єсу, в якій Олексій Коломієць пророче передбачив сьогодення і яка уже двадцять п'ять літ чекає на своє завершення. Борис Олійник писав: *"Прозріння О. Коломійця виростало з глибокого знання світової історії, особливо ж – античної, що давало йому можливість вільно*

перекидати мости асоціацій і алюзій між епохами з виходом на українські креси".

Це твір, писаний у 90-і рр. ХХ століття, не стільки про минуле, як про сучасне. В ньому підняті глобальні проблеми, загрози екологічних катаклізмів. Але головне в ньому – занепад людської моралі, від якої інші проблеми є похідними. У п'єсі підкреслюється, що мораль є однаковою, як для сенатора, так і для раба.

Світобачення одного з героїв – Багатія – і сьогодні відображає погляди українських можновладців: *"Подивіться на мене, я – Багатій. Мене проклинають, ненавидять, заздрають і боготворять. Листям стеляться під ноги. Чому? Бояться. В мене – нездоланна сила. Я можу купити палаци, оздоблені золотом вілли, рабів, корабель, красуню, сенатора, а то й імператора.*

Я можу купити кожного із вас. І всі продадуться. Мабуть, дехто буде опиратися, але тільки, щоб ціну собі підняти. Хто ви для мене? Люди? Ні, худоба. Роботящу худобу краще годувати, ледачу – впроголодь. Здохне? Хай дохне...". В цій п'єсі передбачено майбутнє України, у нашій державі відбувається те, від чого застерігав Христос у Нагірній Проповіді: *"Сіль втратить смак – і в суспільстві запанують профани і невігласи...".*

Яскравим і повчальним є діалог "Божественного" з "Провидцем" про долю Помпеї, її жителів, головним для яких є задоволення фізіологічних потреб. Підлабунством і хитрощами, брехнею та лестощами, що стали нормами поведінки, здобувають раби волю, гроші, прихильність "Великих", які самі є рабами в душі. Як стверджував Вольтер, *"люди ніколи не мають докорів сумління від вчинків, що стали для них звичними".*

ОЛТАР ЛЮДСЬКОЇ ПАМ'ЯТІ

Коли політики і політикани потрясли майдани фактами з трагічної історії голоду в Україні, Олексій Федотович 1993 року виступив із відкритим листом до Президента України, в якому нещадно і суворо сказав усе про геноцид українського народу у жахливому Голодоморі 1933-го.

"Чому б нам не піти за звичаєм народу? – зазначав письменник. – Чому б не насипати величний курган-могілу в степу України, щоб усі бачили і пам'ятали, яке горе перебув народ, коли на такій землі сам помирав з голоду?"

І щоб ніколи не допустити цю кровожерливу потвору на свою землю, зажадав на Мгарській горі поставити жалобний пам'ятник жертвам Голодомору. Так, при підтримці наших земляків О. Коломійця і Б. Олійника у вересні 1993 року у Лубенському районі поблизу Свято-Преображенського Мгарського монастиря було

відкрито пам'ятник жертвам Голодомору.

На горі – щоб бачив увесь світ. І, здається, стогін Дзвону із Мгарського жалобного кургану докочується і сьогодні до Харківцівської гори і вилягає довкіл могили Олексія Коломійця, де з похиленими головами проходять його земляки.

Той Дзвін став, по суті, прижиттєвим пам'ятником і самому Олексію Федотовичу: коли, лубенці й гості збираються на панахиду біля вже знаного по всій Україні Дзвону, завжди в доземній шані згадують ім'я славного полтавця.

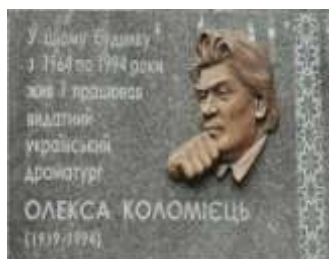
19 березня 1994 року у Харківцях відбувся літературний вечір з нагоди 75-річчя О. Коломійця. Ювіляр через хворобу не приїхав, святкували без нього. А пізньої осені услід за сумною звісткою про смерть письменника привезли в рідне село і його тіло. Олексю Коломійцю поховали в центрі його улюблених Харківців, поруч із могилою Архипа Тесленка. Як відмітив Олесь Гончар у "Щоденнику" (запис від 23.11.1994 р. – Т. 3 (1984–1995). – С.551): *"Ще одного друга не стало... Відмучився Альоша Коломієць. Серце мав здорове, не хотіло вмирати, хотіло ще жити й жити. Царство небесне тобі, друже. Півста літ знались..."*

Ховатимуть згідно із заповітом у рідних його Харківцях біля матері, поруч могили Архипа Тесленка.

Нещодавно ще брав трубку, розмовляли по телефону. Навіть жартував. Ще чую його живий голос. Збиралися разом відвідати Харківці..."

У той роковий день товариш зі студентських років, письменник Д. Бакуменко, теж записав у "Щоденнику": *"Ой, друже, друже, до сліз болить моє серце. Прощавай, брате, і прости, що не зміг тебе провести у вічність..."*

28 листопада 1994 року Данило Олександрович написав вірш, присвячений пам'яті вірного друга, який називається "Солов'ї, не тривожте солдатів".

У Києві, на Хрещатику, відкрито меморіальну дошку драматургу на будинку № 21, де жив наш видатний земляк.

ПИСЬМЕННИКИ ПРО ДРАМАТУРГА ТА ЙОГО ТВОРЧІСТЬ

"Скільки б не зустрічався з Коломійцем, жодного разу не доводилося бачити, щоб той якимось чином возвеличував себе, ставив свою персону над усіма. При всіх своїх високих нагородах, званнях та преміях Олексій Федотович завжди залишався простим і доступним у спілкуванні".

Д. Бакуменко

"Герої Коломійця – це завжди люди звичайні, рядові, зовні ніби й не герої, але духовно принадні, душевно щедрі й багаті..."

Д. Вакуленко

"Побачите, забудуться п'єси, які вважаються новаціями, а ця ["Фараони"] мовби старомодно написана комедія, буде жити довго. Вона зачіпає важливу і вічну тему. Та і дотепно зроблена..."

О. Гончар

"Дивились п'єсу О. Коломійця "Дикий ангел". Зміст п'єси – туга за людським теплом. Людяна, чесна річ".

О. Гончар

"Прийшов він – і засіяв своє поле талантом, своїм щирим серцем, любов'ю до людей, посмішкою і мудрістю".

М. Зарудний

"Олексій Коломісць – новатор. Він традиційний лише в одному – в безмежній любові до свого народу і театру".

М. Зарудний

"Значним художнім явищем 60-х стала з'ява п'єс Олексія Коломійця, твори якого помітно потіснили сценічну "корнійчуківщину"..."

М. Карпенко

"Який же я вдячний О. О. Сизоненку та О. Ф. Коломійцю, що вони були!... За тепло їхніх очей, за потиск рук".

П. Кисельов

"Характер Олекси Коломійця ми знаємо: бурхливий, емоційний, товариський (істинна душа з козацького коша), з доброю закладкою полтавського гумору".

В. Коваль

"Герої повинні гріти мене красою душі, теплотою".

О. Коломієць

"Майже скрізь у нього головні герої – чисті, совісливі люди, і ця лінія ведеться від п'єси до п'єси".

М. Костенко

" – весь із жарту, дотепу, кпину, мудрої думки, доброї поради, із всього того, чим щедро нагородила його Природа, рідна земля, люди на ній... Він був шукачем, автором самобутнім, оригінальним".

Ю.Мушкетик

"Він [Олексій Коломієць] художник чистоти людської мрії, котра відлунює в усіх його етико-психологічних колізіях, що розвиваються завжди в екстремально крайніх, психологічних ситуаціях".

М. Наєнко

"... раптом комедійні "Фараони". Не дуже ніби вигадливі за життєвим матеріалом та художнім втіленням його, але все ж – примітні і загадкові. Бо здобули прихильне розуміння у якнайширшого глядача".

Н. Наєнко

"Я щасливий, що народився під одним небом з цим справжнім козацьким характерником, що удостоївся честі причаститися його незглибимого таланту".

Б. Олійник

"Слово Олекси Коломійця живе не тільки на сцені, а й на сторінках його чудових книг. Бо справжнє мистецтво – вічне!".

Б. Олійник

"Був Коломієць з природи веселою людиною, про що б ми не говорили, він повертав бесіду на жарти...".

Д. Павличко

"Я не міг надивуватися його проникливим розумом, його дотепною й усміхненою мовою, його життєлюбним, шляхетним характером. Жодного лайливого слова я від нього не почув, зате багато чув похвал жіночій красі..."

Д. Павличко

"Хорошими, надзвичайно хорошими людьми населяє свої твори Олексій Коломієць. Дії Коломійцевих героїв не завжди логічні, а думки не завжди причесані, але ми любимо їх, бо впізнаємо в них себе, своє бачення світу, свою філософію, свою мораль".

В. Речмедін

"Комедія "Фараони" – талановитий анекдот".

Г. Товстоногов

"Немає в світі інших Харківців, які б дали людству двох таких визначних і самобутніх постатей в царині літератури, як Архип Тесленко та Олекса Коломієць. Перший уславив Україну новелами та оповіданнями, а другий – драматургією".

М. Шевченко

"Він увійшов у літературу, не хряпнувши дверима за собою, а лишивши їх відчиненими: хай ідуть, в кого є з чим, – буде більше нас – буде більше людям. І всі побачили: так входить Майстер".

М. Шевченко

ЛІТЕРАТУРА

Твори Олексія Коломійця

Коломієць О. П'єси : Планета Сперанта; За дев'ятим порогом; Камінь Русина; Голубі олені; Дикий Ангел / О. Коломієць. – К.: Мистецтво, 1990. – 287 с.

Коломієць О. Ф. Вибрані твори: в 2-х т. / О. Коломієць. – К., 1988. – Т. 1: п'єси. – 621 с.

Коломієць О. Ф. Вибрані твори: в 2-х т. / О. Коломієць. – К., 1988. – Т. 2.: п'єси. – 520 с.

Коломієць О. Дикий Ангел : [п'єса] / О. Коломієць // Драматургія : класика і сучасність / за упоряд. і ред. В. Зленка. – К., 2002. – С. 278–326.

Коломієць О. Дикий Ангел. Камінь русина : п'єси/ О. Коломієць. – К. : Рад. письменник, 1982. – 142 с.

Коломієць О. Голубі олені. Кравцов. Ліричні драми/ О. Коломієць. – К.: Рад. письменник, 1978. – 142 с.

Коломієць О. Біла криниця : оповідання / О. Коломієць. – Київ : Молодь, 1960. – 145 с.

Про життя і творчість драматурга

Матеріали в довідкових виданнях

Семенюк Г. Ф. Коломієць Олексій Федотович / Г. Ф. Семенюк // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2014. – Т. 14. – С. 99;

Коломієць О. Вибрані твори / О. Коломієць. – К., 2009. – С. 5–12.

Кульчий О. В. Коломієць Олексій Федотович / О. В. Кульчий // Документальна скарбниця Шевченківських лауреатів / О. В. Кульчий. – К., 2013. – С. 158–159; Шевченківські лауреати 1962–2000 : енцикл. довідник. – К., 2001. – С. 130–131.

Ротач П. Коломієць Олексій Федотович / П. Ротач // Полтавська Шевченкіана : спроба обл. (крайової) Шевченківської енцикл. : у 2-х кн. / П. Ротач. – Полтава, 2005. – Кн.1. – С. 371–372.

Бернадська Н. І. Олексій Коломієць / Н. І. Бернадська // Українська література ХХ ст. : довідник / Н. І. Бернадська. – К., 2007. – С. 189–201.

Коломієць Олексій Федотович // Провідники духовності в Україні : довідник. – К., 2003. – С. 247.

Коломієць Олексій Федотович // Митці України : енцикл. довідник. – К., 1992. – С. 310–311.

Коломієць Олексій Федотович // Українська літературна енциклопедія. – К., 1990. – Т. 2. – С. 534.

Олексій Коломієць // Письменники Радянської України : біобібліогр. довідник. – К., 1988. – С. 293–294.

Бабич Є. К., Рогова П. І. Письменники Радянської України – лауреати (1941–1985). – К., 1985. – С. 28–30.

22 червня – 9 травня. Письменники України у Великій Вітчизняній : біобібліогр. довідник. – К., 1980. – С. 164.

Матеріали в книгах

Мовчан М. Людина у фокусі творчості О. Коломійця / М. Мовчан // Слов'янський збірник : зб. наук. і наук.- публіцистичних праць. – Полтава, 2015. – Вип. XIV. – С.181–193.

Бакуменко О. Народний драматург / О. Бакуменко // Доброзвучна муза / О. Бакуменко. – К., 2016. – С. 128–133.

Козак С. Харківці – село Лохвицького р-ну [де народився О. Ф. Коломієць] / С. Козак // Полтавщина літературна / С. Козак. – К., 2015. – С. 211–213; Полтавщина : енцикл. довідник / за ред. А. В. Кудрицького. – К., 1992. – С. 940–941.

Пам'ятний знак відомому драматургові О. Коломійцю на його могилі : [фото] // Козак С. Полтавщина літературна. – К., 2015. – С. 213.

Олійник Б. Слово про незабутнього і неперепутнього / Б. Олійник // Коломієць О. Вибрані твори. – К., 2009. – С. 347–349.

Коваль В. Його, як сонце, невмируща Жаданка / В. Коваль // Серце моє в колючому дроті... : Есе. Спогади. Документи / В. Коваль. – К., 2005. – С. 466- 472.

Полтавщина : історичний нарис. – Полтава, 2005. – С. 363, 366, 459, 489.

Наєнко М. Прийти, щоб залишитись / М. Наєнко // Одержимість: критичні розвідки, портрети, відгуки / М. Наєнко. – К., 1990. – С. 113–116.

Зарудний М. Любов'ю засіяне поле / М. Зарудний // Коломієць О. Вибрані твори : в 2-х т. – К., 1988. – Т. 1. – С. 5–8.

Вакуленко Д.Т. Мовою драматичних образів. – К.: Знання, 1988. – 48 с.

Кисельов Й. Не ювілейне / Й. Кисельов // З глибин життя: літературно-критичні нариси / Й. Кисельов. – К., 1980. – С. 196–246.

Веселка С. Олексій Коломієць : враження і роздуми. – К.: Мистецтво, 1979. – 119 с.

Матеріали в статтях

Пономаренко М. Люблю, люблю й не налюблюся / М. Пономаренко // Зоря. – 2018. – 1 берез. – С. 3, 8.

Яковенко Л. Теплий Олекса / Л. Яковенко // Зоря. – 2017. – 17 берез. – С. 7.

Творчість Олексія Коломійця // Українська мова та література. – 2016. – №19–20. – С. 80–81.

Яковенко Л. Народний драматург /Л. Яковенко // Зоря. – 2016. – 15 берез. – С. 2–3.

Оксана Коломієць : "Батько, ніби пророк, передбачив цей час..." // Події та коментарі. – 2014. – 21 листоп. – С. 7.

Яковенко Л. Провидець / Л. Яковенко // Зоря. – 2014. – 21, 25 листоп. – С. 6, 2.

Яковенко Л. Колиска долі : [вірш] : славетному земляку О. Коломійцю присвячую // Зоря. – 2014. – 1 серп. – С. 6.

Віценя Л. Засіяв своє поле талантом, любов'ю до людей / Л. Віценя // Зоря Полтавщини. – 2014. – 18 берез. – С. 3.

Яковенко Л. Жадана криниця / Л. Яковенко // Зоря. – 2014. – 17 січ. – С. 3.

Яковенко Л. Завтра – "Помпея" : [розмова з донькою драматурга О. Коломієць]/ Л. Яковенко // Зоря. – 2013. – 15, 19 берез. – С. 6, 3.

Яковенко Л. Серця зігріймо в посмішці його / Л. Яковенко // Зоря. – 2012. – 22, 25 трав. – С. 4, 5.

Кир'ян Н. Пам'ять про тебе... / Н. Кир'ян // Слово Просвіти. – 2009. – № 13 (берез.). – С. 14.

Яковенко Л. Час невідданий над величчю / Л. Яковенко // Зоря Полтавщини. – 2009. – 17 берез. – С. 3.

Мірошніченко О. Колиска моєї долі / О. Мірошніченко // Лохвицький край. – 2009. – № 12 (берез.). – С. 9.

Бакуменко Д. Солов'ї не тривожте солдатів: [вірш]/ Д. Бакуменко // Слов'янське віче. – 1999. – № 1. – С. 9

Олексій Коломієць: [некрологи] // Літературна Україна. – 1994. – 1 груд.

Пам'яті Олексі Коломійця : [некролог] // Криниця. – 1994. – № 10-12. – С. 86–87.

П'єса "Дикий Ангел": матеріали до уроків

Семко І. Організація проектної діяльності учнів на уроках літератури. Болючі проблеми сучасності у драмі О. Коломійця "Дикий Ангел"/ І. Семко // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2008. – № 33. – С. 3–5.

Купцова В. Як виховати "людину в людині"? : урок за п'єсою О. Коломійця "Дикий ангел" / В. Купцова // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – № 12. – С. 34–36.

Дорош Г. Народна інтелігентність як джерело духовного відродження в п'єсі О. Коломійця "Дикий Ангел"/ Г. Дорош // Українська література в загальноосвітній школі. – 2003. – № 6 . – С. 10–12.

Осауленко Л. "... Людину виховати – не різьбу покласти": за драмою О. Коломійця "Дикий ангел"/ Л. Осауленко // Все для вчителя. – 2003. – № 1–2. – С. 68–70.

Коломієць О. Дикий Ангел : посібник для 11 класу . – Харків : Ранок, 2000. – 48 с.

Науково виробниче видання

ДОСТЕМЕННИЙ ПОЛТАВЕЦЬ...

до 100-річчя від дня народження видатного драматурга

О. Ф. Коломійця

Біобібліографічна розвідка

Упорядник : Надія Михайлівна Требіна

Редактор	С. В. Сичова
Комп'ютерний набір	Н. М. Требіна
Комп'ютерна верстка	Т. М. Базир
	О. М. Якубовський
Відповідальна за випуск	М. Г. Склярова

Підписано до друку 07.03.2019. 24 стор. Тираж 4 прим.

Обласна бібліотека для юнацтва імені Олесь Гончара

36039, м

Полтава. вул. Гончара, 25а

<http://libgonchar.org>

E-mail: pobugonchara@ukr.net